

ДОНЧО ЦОНЧЕВ ТРЪН

chitanka.info

Когато на бедния му се случи да обядва у богатия, той после дълго и подробно разказва за това приключение. Когато гостенчето от провинцията порасне и вече си има собствен апартамент, то непременно го обзавежда така, както диктува великият спомен от някогашното паметно посещение у знаменития столичен вуйчо.

Ето как ясно и тънко познавам тези неща — защо ли тогава не грабна теслата и не направя на ситни парченца прочутата синя вана у дома, подир която тичах цели две години (намерих я на остров Родос и я домъкнах почти със зъби оттам) — ваната, която жена ми сънува от времето на собствената си забавачница.

Защо тогава — след случайното ми гостуване в един разкошен почивен дом край морето — с маниакална сила пожелах да имам растението, което освен великолепия си аромат носи и изисканото име „розмарин“?

Питам се — виждате, — разбирам всичко, смее се на другите, у които жилавото, бедно провинциално селянче диктува със замах подобно на невидим и безсмъртен Наполеон (с, и това корсиканче), но... когато зърнах острите, светлозелени листенца на розмарина в опитното поле срещу мотел „Изток“, построен тук от италианската фирма „Волани“ и наричан много симпатично „Църна маца“, рязко натиснах спирачките, пренебрегнах строгия пътен знак и възможния неимпровизиран диалог с органа на КАТ току зад гърба ми, та се озовах много възбуден сред ароматната тревна моя мечта.

— Ей, булка, какво е туй чудо тука?

— Кое? — изправи се жената наблизко.

Посочих тревите.

— Е, па оно... требе агрономо да питаш.

Откъснах листенце, смачках го с пръсти и помирисах. Розмарин, разбира се — вече нямаше и капка съмнение.

— Искам да си взема един стрък. Да си го посадя в моя двор.

— Е, па оно... сака да чекаш да падне сланата.

— Няма да се хване сега, знам.

— Нема, нема.

— Ти какво работиш тука?

— Е, па...

Тя млъкна. Сигурно пак агрономо требе да питам. Имаше още петнайсетина жени в опитното поле, едни си приказваха, други се бяха

навели в лехите, трети размишляваха, подпрени на мотиките.

— Кажи де, какво правите тука? Аз всеки ден минавам по два пъти и никога не съм се отбивал.

Исках да бъда любезен. Общителен. Да усещам — докато си приказваме — как близо е времето на сланата, как идвам отново при тази жена и как в последна сметка над новоханския ми двор се носи изисканият екзотичен аромат на розмарин.

— Днеска колците такаваме. Они са по номера, па беа се объркале. У книжни човалета беа, на дъждо.

Малки колчета с номера. За обозначаване на растенията в лехите. Около двеста парчета. Петнайсет жени. Беше вече следобед. „Книжни човалета, на дъждо“. Сини вани. Розмарин — да ми мирише силно на нещата, които не съм.

Какво правя всъщност?

Какво всъщност правят тези жени в опитното поле — десет години ги гледам как идват сутрин в девет със специален автобус, преобличат се, сядат да закусят (вече е десет и половина), после взимат мотиките и тръгват полека, из равните лехи, че в единайсет и половина трябва обратно, да се измият, преди да обядват в стола, да си починат по закон... защо само тези жени, след като съм виждал стотици и хиляди други хора така да работят и съм питал неведнъж и не къде да е, защо всъщност това е така, не са ли много хората за всяка работа, във всяко предприятие у нас, и са ми отговаряли не без самочувствие, че за всеки трябва да има работа, тоест — заплата, още по-тоест — всеки да се води някъде (ах, разкошният въпрос: „Къде се водиш на работа?“), все тъй са ми отговаряли, защото в цялата тази работа имало и социален елемент, и, разбира се, след фраза като „социален елемент“ аз съм си подвивал интеллигентската опашчица и съм се оттеглял на почтително разстояние.

Оттеглих се и сега, след като си побъбрихме с женицата и се уговорихме да ѝ се обадя, когато падне сланата.

Но въпросът „Какво правим всъщност?“ не искаше да се оттегли от мен и ме нервира до такава степен, че когато стигнах в собственото си опитно поле, изгледах мотиката с безразличие и седнах да доизразсъдя под асмата. Майка ми направи кафе по даден знак, прегледах пощата, запънах се над кръстословицата в „Паралели“ и

„неусетно времето изтече“ — както сполучливо се е изразил един поет в своето стихотворение „Село“.

— Сега да ти направя салата и да тропна пред теб шишето с ракията — каза майка ми. — Че досущ като чорбаджи Марко от „Под игото“.

(Че да прескокне Бойчо Огнянов, че да се огледаме накъде сме, какво сме...)

Тя така и направи наистина, после седна до мен, да си почине.

— Памидът не върви — рече, като вдигна глава. — А пък тоз отел полудя.

И аз вдигнах глава. Памидовата лозница беше само шума и тук-там се подаваше някое гроздче със ситни зрънца. Отеловата лозница беше орязана на два гръбнака, техните разклонения също, по на една пъпка, а тазгодишните леторасты носеха по три и по четири едри гроздака.

— И прасковата, която орязахме яко пролетес, и тя роди като луда тая година. Клоните си отчупи от плод. Изглежда, трябва...

Скочих, без да чуя какво трябвало според майка ми, и се запътих през двора. Настъпих мотиката, дръжката ѝ ме тупна по главата — точно както във вица за Винету и за Поразяващата ръка.

От удара изведнъж всичко окончателно се намести вътре в черепната ми кутийка и в същия миг открих с голяма яснота системата „Трън“.

Памидът беше трън.

Отелът — не.

Прасковите, които не бях подрязал пролетта, бяха тръни.

Прасковата, която яко бях орязал — не.

Работата на всички, които се водят някъде и които се влачат да мине времето, беше трън.

Тренировката на един от нашите щангисти — не.

И аз бях трън, уви. Не само с моя розмарин, но и с всичките си глупави, ненужни пъпки по многогодишните ми споменни, неясни, сантиментални, неокастриени и диви леторасты, които вземаха не безкрайната сила на корена и стъблото ми.

Повъртях се още малко по двора, после видях край бунара една много гладка каменна плоча от зида на лозенцето (милото) и написах на нея с печатни букви:

Дивотията е трън.

Питомното е рязано.

А на другата сутрин рано-рано (ето) седнах да патентовам публично тези открития.

Когато всичко после беше готово, взех един от най-острите си моливи, орязах няколко страници — ей тъй, дори зарад самия принцип само, — изхвърлих ги и питомното оставих за вас.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.